

Dr. Kolláth György

Mór fájdalmas jelkép lett. Bizony, mindannyian móriak vagyunk. Nem kell személyes, családi érintettség ahhoz, hogy átéljük a sokkoló fájdalmat. Cselekedni kell. Tobzódik az erőszak, sok tettes nem kerül elő, vagy viszonylag olcsón megússza. Válaszul az emberek kétharmada visszaállítaná a halálbüntetést. A jogvégzett (ex)kormányfő is beállt e sorba. Pedig tőle elvárható volna, hogy az okot megkülönböztesse az okozattól. Más lenne a helyzet, ha a gyilkos is az életét kockáztatná?! Előnytelen időpontban, jogászként megpróbálok ezzel vitába szállni. Nem értek egyet a kivégzések visszahozásával, de magam se vagyok nyugodt, elégedett. A terápiát másban keresném.

Cím
Halálbüntetés
Dátum
2002.05.22.

A lakosság félelme és elégedetlensége jogos. Láthatóan az állam nem áll feladata magaslatán, sőt az sem tiszta: mi a dolga és a felelőssége? A szóbeli és tetteges agresszióval szemben az állam nem nyújt védelmet. Színleli ugyan a „zéró-toleranciát”, de ebből csak a papírformáig jut. Szigorít és fenyeget, de jog- és közbiztonságot nem szavatol. Nem ad védelmet a piac, a civil társadalom, nincs mód hatékony önvédelemre, a megelőzés üres szólam, az áldozatvédelem gyerekcipőben jár, a felderítést a statisztikai bűvészkedés uralja. A kör bezárul. Az államnak ún. életvédelmi kötelezettsége volna, ám az nyilvánvalóan nem utólag, a megtorlásnál kezdődnek. A direkt megtorlásban a fundamentalista rezsimék „jobbak”, találékonyabbak, látványosabbak, de azok se hatékonyabbak. Axióma: nem a büntetés kíméletlensége, hanem annak elkerülhetlensége tarthatja vissza a bűnözőt.

Itthon majdnem minden szempontból rossz a helyzet. Évek óta „bétékázás” folyik. A szűk látókörű politika a büntetési tételek szigorításában, a terhelti, védői jogok lekezelésében, a rendőri eszközök és mozgástér kiszélesítésében keres kiutat. Nem talál, de be nem ismerné kudarcát. Meg lehet vezetni a politikai vezetést azzal, hogy most ugyan még nem az igazi a rendőri munka, mert a bűnözők autói gyorsabbak, akcióikra temérdek pénz van, ők maguk nemzetközivé váltak, ezzel szemben a csóró rendőrség kiszolgáltatott és eszköztelen. De hogyha ezt meg azt a jogot megkapná a rendőrség és az ügyészség a rosszfiúkkal szemben, micsoda eredményességet tudna produkálni! Évek óta megetethető ezzel a kormány, a parlament, a közvélemény. Most is ez a mentegetőzések eredője. Az állami bűnüldöző jogok, pénzek, eszközök nőnek, de velük csak a magyarázkodás tart lépést. A pótcselekvés= zsákutca. Így a halálbüntetés a válságba jutott büntetőpolitika csődjének bizonyítéka, netán csodafegyvere lehetne. Nem egyetlen baja van, így nem is egy korrekciós tényezője lehet a közbiztonság helyreállításának. Hiba lenne, ha gesztusként odadobnák a „köz”-nek az óhajtott végső büntetést. És azután mi jönne?

Alapkérdés: hajlandó-e, képes-e a bűnüldözés, az igazságszolgáltatás gépezete a jogállam, s az európai emberi jogi szisztéma keretei között is eredményes lenni, avagy az ellenkező irányba sodródik? Áll-e felkészült, jól fizetett, profi bűnüldözés a hasonló ügyvédekkel szemben? Megérti-e végre az állam, hogy nem a védelem esélyét, jogait kéne elvennie, korlátoznia, hanem a közérdek bástyáit korrekt és hozzáértő munkával, politikailag semleges fellépéssel megerősítenie és garantálnia? Az igazság szolgáltatásakor ügyse működnek a „pusztuljon a szomszéd tehene is” elve. Méltatlan is volna. A sem-sem helyébe is-is tartoznák. Nem térhetünk vissza oda, hogy szemet szemért, fogat fogért, netán szemfogat szemfogért! Ha igaz lenne a kivégzés „legitimítása”, akkor azonos elv mentén jöhetne a kézlevágás, a megkövezés, a kerékbetörés, a máglya, avagy az istenítélet is. Jogállamban nincsen olyan cél, amely szentesíthetné az eszközt.

Dr. Kolláth György

20-30 évvel ezelőtt kb. kétszáz emberölés fordult elő itthon. Évente ezekre a bűnökre kevesebb, mint tíz halálbüntetést szabtak ki, hajtottak végre. Ma az emberölések száma négyszáz körül van. Még mindig ritka a ténylegesen életfogytig tartó szabadságvesztés. A jog ennek esélyét megadja. Az állam normális működése szavatolhatná, hogy aki ezt érdemli, az sose szabadulhasson rá még egyszer a társadalomra. Viszont előbb talán a bűnöst időben, feltétlenül el kellene fogni. Minden más módon a napnál világosabbá tenni: a rettenetes bűnt nem lehet megúszni. Ha pedig sokkal megértőbb, kiterjedtebb sértetti jog- és érdekvédelem volna, a mainál nagyságrenddel jobb jóvátételt kapna a sértett, a hozzátartozó, akkor a társadalom felzaklatott igazságérzete könnyebben lecsillapodnék. Ezzel szemben a bajbajutottakat sokszor a rendőrségen lebeszelnék, eltanácsolják. Máskor viszont épp az a rendőrség hivatkozik a megsértettek érdekeire, jogaira, amelyik vajmi keveset tesz ezek védelmére, érvényesítésére. Ez nem fair, mint ahogy sok más egyoldalú próbálkozás és trükközés sem az. /PI. a tanú szívatása, un. nagyobb érdekre hivatkozva./

Az alkotmányos játékszabályok betartásánál nagyobb érdek nincsen! Ahol van, az egy másik rendszer. Ez áll a költségekre is. Egy méregfiola árát nem vetném egybe a börtönköltségekkel. A nép vagy a hozzátartozók elégtétele fontos, de csak a jog sáncain belül kezelhető. A megölt ember kegyeleti, és a hozzátartozók más jogának nem a terhelti jogfosztás az ellentétele, a megoldása. A két jog között nincs közvetlen kapcsolat, köztük az igazságszolgáltatás áll. Ha nem így volna, akkor még (nép)bíróság se kéne. Az elkeseredett ember lehet populista, de egy (jog)állam: nem. A leköszönő miniszterelnök sem! Nincs az a meghasonlás, ami ezt igazolhatná.

Látványos egy gazfickó feje a fűrészporos kosárban. Nem tagadnám, bár bizonyítani se tudnám, hogy ez esetleg hatna bizonyos esetekben. A legtöbb emberölés azonban un. indulati cselekmény, ahol épp a beszűkült tudat az ölés kulcsa. Kérdezzék csak meg a kék Trabantost, gondolt-e arra, mit fog kapni, amikor a ravaszt meghúzta? Nincsenek frappáns, kizárólagos megoldások! Ellenben lehetne és ideje is volna biztonságot, élhető világot teremteni a mindennapokban, s a jogban. Azonnal abba lehetne hagyni a politika által szított feszültséget. XXI. századi lehetne a bűnmegelőzés és –felderítés. Kizárható volna, hogy az egyszer már megtalált bűnöző elszeljen, netán évekig időzített bombaként riogasson. Hitelessé válhatnék az el nem hangzott mondat: nem fogjuk megengedni, hogy békés polgárokat esélytelenül lemészároljanak, majd a jogállam sutának és tehetetlennek bizonyuljon a tettesek kézre kerítésében. Következetes lépés jön érdekre, hűségre, politikai szolgálatra tekintet nélkül!

A halálbüntetés alkotmányellenességéről szóló 23/1990.(X.31.) AB határozat – 12 év távlatából nézve is – jogilag megalapozott. Magyarország nemzetközi kötelezettségeivel összeegyeztethetetlen volna a visszalépés. Európa-szerte szégyen lenne a meghátrálásunk. E körben népszavazás sem írható ki. Amíg az alkotmány korlátozhatatlan alapjogként tételezi az élethez való jogot, nem lehet halálbüntetés, mivel az nem pusztán korlátozná, hanem teljesen és helyrehozhatatlanul megsemmisítené ezt a jogot. Az AB listázta, hogy a magyar Btk. akkortájt mire nézve engedte meg a halálbüntetést. Egy szemléltetés arról, mennyire vissza lehet (ett volna) élni ezzel: ez járt volna pl. a harci köteletség teljesítése alól való kibúvásért. Tehát, ad absurdum egy rohamtól idegenkedő kiskatona ezt érdemelte volna?! Nagy Imre élhetne, ha 58-ban a törvény nem ismeri a kivégzést. A rehabilitáció, az újratemetés, az utólagos jóvátétel kevés. A halálbüntetés kockázatai, mellékhatásai nagyok, kivédhetetlenek.

Az AB-határozat utolsó mondata ez volt: „Mivel a Btk-ban meghatározott büntetések összefüggő rendszert alkotnak, a halálbüntetésnek mint e rendszer egyik elemének megszüntetése szükségessé teszi az egész büntetési rendszer felülvizsgálatát, amely azonban nem az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik.” Mi lett belőle?

A tűzből mentett hegedű is szól, csak másként. A miénk talán hallgat, mint a sír.